

CONCRETE VOOR- STELLEN

 voor een
ambitieuw
Vlaams
kunst- en
cultuur-
beleid

door
NICC
ACLVB
SOFAM
Sabam
PlayRight
deAuteurs,
ACOD Cultuur
ArtistsUnited
De Muziekgilde
De Acteursgilde
State of the arts
Unie Van Regisseurs
De Scenaristengilde
ACV Puls (Cultuurvakbond)
Vlaamse Auteursvereniging
Belgian Screen Composers Guild

Inhoud

Loon- en arbeidsvoorwaarden	6
Fair practice	
VIA 4 voor de kunsten	
Uitbouwen duurzame loopbanen	
Veilige werkplek	
Verlichten administratieve lasten	8
Vereenvoudiging administratie, KIOSK in het bijzonder	
Specifieke impulsen.....	9
Kunstendecreet	
Beeldende kunsten	
Muziek	
Literatuur	
Audiovisuele sector	
Internationaal cultuurbeleid: versterkte export door coördinatie	
Ecologisch verantwoorde productie en spreiding	
Cultuur als motor voor een wereld in transitie	
Infrastructuur	12
Infrastructuur voor kunstenaars:	
een basisgarantie voor levende cultuur	
Beter gebruik van de CC's	
Cultuurspreiding.....	14
Gediversifieerde programmatie, ook in niet-centrumsteden	
Doelgroepen beter bereiken	
Cultuur op de openbare omroep	
Vertegenwoordiging.....	16
Structureel overleg met de vertegenwoordigers van kunstenaars	
Duurzame belangenbehartiging	
Onderwijs	17
Cultureel ondernemerschap in de opleidingen	
Financieringsmodel kunstopleidingen	
Herwaardering loopbanen in het hoger kunstonderwijs	
Levenslang leren en de kunsten	18
Muzische vorming	
Stimulering cultuurdeelname in het onderwijs	
Beleid: overleg tussen de overheidsactoren.....	19

Beste beleidsmaker,

Kunst en cultuur zijn geen bijkomstigheid. Het zijn essentiële en centrale elementen in elke vorm van samenleven. Wanneer je er met ambitie naar kijkt, kan dit beleidsdomein dienen als sleutel om de maatschappelijke uitdagingen waar wij voor staan met de nodige verbeeldingskracht samen aan te pakken.

In deze visietekst leest u onze ambities. Wij willen u oproepen, beste beleidsmaker, om ook de gepaste ambitie te tonen. We gaan er graag met u over in gesprek.

“Velen rangschikken (cvb waaronder politici) kunst en cultuur bij de vrije tijd, zien het als ontspanning of recreatie, vinden het in het beste geval een soort kers op de taart” schreef Bart Caron in zijn doctoraat.¹

Het beleidsdomein cultuur gaat om veel meer dan dat. Cultuur is een drijvende kracht achter sociale en economische ontwikkeling. Toerisme, horeca en andere gelieerde sectoren ondervinden er rechtstreeks baat bij. Maar cultuur is ook elementair in onderwijs, in de zorg voor elkaar en ligt aan de basis van gemeenschapsvorming. Cultuur brengt mensen samen: mensen met gelijkaardige maar ook heel verschillende achtergronden. Cultuur vormt de kern van creativiteit en innovatie. Cultuur is dus onmisbaar binnen een maatschappij die de problemen van morgen succesvol wil aanpakken.²

Samen werken aan een warm en welvend Vlaanderen betekent kiezen voor een beleid waarin cultuur haar rol maatschappijbreed kan opnemen: creatief, innovatief, divers en inclusief.

Nood aan tijd en ruimte

We gaan er niet flauw over doen. De sector staat het water aan de lippen en er is nood aan zuurstof om het nodige werk te kunnen blijven doen. De culturele sector heeft te lang met te beperkte middelen moeten werken. Dat leidt tot allerlei - ja - creatieve oplossingen, maar die zijn helaas niet duurzaam. Het is steeds

moeilijker om van de kunst zelf te leven. Wie werkt in de sector doet dat met flexibele en steeds kortere contracten. Vaker dan niet combineren kunstenaars het creëren met een tweede job of vallen ze noodgedwongen terug op een uitkering. Ondanks de verdiensten van een afsprakenkader als *Juist Is Juist* ontbreekt het de sector aan de middelen om die fair practice ten volle toe te passen. Wij verwijzen naar de ‘Loont Passie?’ studies, in opdracht van de Vlaamse overheid, waarin de uitdagingen van de sector uitvoerig werden bestudeerd en beschreven. Het is tijd om hier structurele antwoorden op te formuleren.³

Het gaat daarbij over meer dan bijkomende investeringen. Een aantal knelpunten kunnen worden aangepakt door de bestaande middelen innovatiever in te zetten. Er zou veel meer mee kunnen gebeuren dan vandaag het geval is. We mikken op meer impact, bijvoorbeeld door intelligente cross-sectorale samenwerking, een beter infrastructuurbeleid, een sterkere verankering van artistieke vaardigheden, een betere aanpak in het onderwijs,... Een minister die bereid is in dialoog te gaan met de sector, de bestaande middelen beter inzet en investeert waar nodig, kan heel wat in gang zetten.

Waar gaan wij voor?

Graag doen wij, ondertekenende kunstwerkers, vakbonden, beroepsfederaties en auteurs-rechtenverenigingen, een aantal voorstellen op het gebied van loon- en arbeidsvoorwaarden, specifieke impulsen, infrastructuur, verlichten administratieve lasten, cultuurspreiding, ver- tegenwoordiging, onderwijs en levenslang leren.

Het zijn voorstellen die deels aansluiten bij de plannen in het regeerakkoord maar die ook nieuwe elementen toevoegen en aanscherpen. Het zijn voorstellen waar wij graag mee onze schouders onder zetten als de overheid ons de kans geeft en ons meeneemt als partners in de oplossingen.

1

Bart Caron. Cultuurbeleid en ideologie. Kan je het cultuurbeleid politiek-ideologisch typeren? p. 9

2

Zie OECD rapport Culture and the Creative Economy in Flanders Belgium

3

<https://www.vlaanderen.be/publicaties/loont-passie-meting-2-2021>

Loon- en arbeidsvoorwaarden

Fair practice

Juist Is Juist, de Vlaamse fair practice code, is een belangrijk instrument voor de sector. Het is een uitgebreide tool waarin je kan terugvinden hoe je correct kan werken. Wij zien jammer genoeg nog heel wat problemen in de toepassing ervan.

De richtlijn is belangrijk, maar niet zaligmakend als het om structurele verbetering van de positie van de kunstenaar gaat. Een inhoudelijke evaluatie dringt zich op. De kunstensector is nog altijd met veel risico en met weinig competitieve loon- en arbeidsvoorwaarden verbonden. Dat is helaas de perfecte cocktail voor precariteit

voor wie met passie in het vak staat. *Juist Is Juist* toont dat vele partijen van goede wil zijn. Maar het jongleren met te kleine budgetten heeft zijn grenzen bereikt. Om ervoor te zorgen dat de fair practice effectief geïmplementeerd wordt, zijn er meer middelen nodig.

Juist Is Juist brengt goed in kaart wat correct is volgens de geldende wetten en CAO's. Dat is een eerste stap, maar zonder toereikende budgetten is dat geen garantie op leefbare loopbanen voor kunstenaars. Het verplicht volgen van *Juist Is Juist*, een sterkere decretale verankering en gerichte controle zouden wel helpen bij het aanspreken van organisaties op hun verantwoordelijkheden. Het is een én-én verhaal. We moeten

werken aan een opwaardering van *Juist Is Juist*, maar tegelijk aan een betere financiering van de sector om de professionalisering die is ingezet ook te matchen met correcte tewerkstelling.

VIA 4 voor de kunsten

De loon- en arbeidsvoorwaarden in de kunstensector lopen sterk achter op andere (zelfs gelieerde) sectoren en op de buurlanden. Er is nood aan een inhaalbeweging om de loopbanen in de sector correct te waarderen. Het VIA 4 voor de kunsten is een essentieel stuk in de puzzel om stappen vooruit te zetten in het beter waarderen van kunstenaars. Wij roepen op om een ruim budget te voorzien voor het volgende Vlaamse Interprofessioneel Akkoord (VIA) voor de kunsten, zodat die inhaalbeweging mogelijk is.

Uitbouwen duurzame loopbanen

Het werken van project naar project is bijzonder fragiel en werkt mentale druk en burn-outs in de hand. Voor de uitbouw van duurzame loopbanen moeten we kunnen inzetten op meer zekerheid en financiering op langere termijn. Wij vragen daarom opnieuw een regeling in te voeren die structurele steun biedt aan starters en kleine organisaties (bv. voor 2 of 3 jaar).⁴

Veilige werkplek

De psychosociale veiligheid op de werkvloer is een complex thema waar ook de culturele sector mee kampt. Het aanpakken van grensoverschrijdend gedrag en een onveilige of toxische werksfeer raakt aan gevoeligheden die we bespreekbaar moeten maken en waar we in nauwe samenwerking met de overheid de juiste aanpak voor moeten vinden. We zijn tevreden dat er nu een actieplan ligt, met een sterke focus op het beschermen van fragiele profielen. Maar er is nog een hele weg af te leggen, rekening houdend met de eigenheden en de zwakke plekken van de culturele sector.

We noemen er een aantal op:

- Leiderschap neemt in de culturele sector soms andere vormen aan dan in andere sectoren. Het is bijvoorbeeld niet ongewoon dat leidinggevende posities worden bekleed door mensen met grote artistieke verdiensten. Het gevaar ontstaat dat de genoemde artistieke verdiensten niet in evenwicht zijn met competenties op het vlak van leiderschap. Het gebrek aan opleiding op dat vlak is een hiaat dat moet worden bekeken.
- In heel wat organisaties wordt niet graag gedacht in termen van hiërarchische of verticale structuren. Daarbij wordt uit het oog verloren dat er in een werkrelatie wel degelijk een vorm van verticaliteit is. Een beginnende freelance kunstwerker die in dienst komt voor een project heeft niet dezelfde beslissingsmacht als een leidinggevende of het bestuur. Wanneer verticaliteit ontkend wordt, kan er te weinig oog zijn voor de mechanismen die een ongeoorloofde druk bij een werknemer creëren.
- Het is in de sector heel gebruikelijk om met tijdelijke contracten te werken in een organisatie. Het ontbreken van vaste contracten vergroot, vaak ongewild, de afhankelijkheid van de kunstwerker ten opzichte van de opdrachtgever.
- Passie is vaak een grote drijfveer voor wie in de sector werkt. Passie is positief, maar heeft ook een keerzijde. Het gevaar ontstaat dat kunstwerkers de grenzen verder verschuiven dan gewenst.

Het zijn stuk voor stuk zaken die nog veel debat, nuance en sensibilisering vragen. We willen het probleem benoemen en aanpakken, maar tegelijk ook waarschuwen voor een stigma dat de sector niet verdient. Toxisch gedrag in onze sector wordt graag gemediatiseerd, wat de indruk wekt dat grensoverschrijdend gedrag 'typisch' zou zijn voor de artistieke werkvloer. Dat klopt niet en dat beeld moet worden bijgesteld.

We vragen daarom deel te zijn van de stuurgroep, waarin overheid, werkgevers en een brede vertegenwoordiging van de werkvloer worden betrokken. Het is tijd om samen de juiste analyses te maken en er de nodige maatregelen aan te koppelen.

4

Het vernieuwde KD voorziet in een regeling voor meerjarige projecten, maar niet voor structurele kosten voor opzet van een organisatie.

2

Verlichten administratieve lasten

Vereenvoudiging administratie, KIOSK in het bijzonder

De administratieve last die het Vlaams subsidiebeleid heeft gecreëerd is behoorlijk zwaar. Dat weegt vooral door voor kunstenaars. De drang naar rigide controle is nefast voor zowel de vertrouwensband tussen de sector en de overheid, als voor het ontwikkelingspotentieel van de sector. De planlast verdringt de tijd die beschikbaar is om werkelijk te creëren, maar werkt ook frustrerend en ontmoedigend.

Wij reiken een aantal oplossingen aan die in buurlanden succesvol worden toegepast:

- geen afrekening onder bepaalde bedragen, enkel verslagen;
- doe enkel aan gedetailleerde dataverzameling bij gehonoreerde dossiers en dus na de deadline van indiening.
- bouw aan een vertrouwensband tussen administratie en sector, o.a. door het invoeren van een structureel overleg met de administratie CJM
- creëer budgettaire ruimte in administratie voor een persoonlijke aanspreekpartner voor kunstenaars;
- schrap de begeleidingstrajecten bij de aanvragen bewezen talent, dat wordt als pijnlijk ervaren;
- maak een intern beroep mogelijk: een beroepsprocedure via de Raad Van State is zwaar en onbetaalbaar voor kunstenaars;
- voorzie een onafhankelijke ombudsdienst
- voorzie een eenvoudige cijferbijlage zoals een kasboek voor individuele kunstenaars en een cijferbijlage voor organisaties waarbij de codes overeenkomen met de MAR-codes van de jaarrekening zodat die met de boekhouder kan worden geregeld. Het zal de professionalisering en zelfredzaamheid van beide ten goede komen;
- werk aan een grotere diversiteit in de pool van experts en zakelijke expertise bij commissieleden en administratie;
- ontwikkel een diversiteitscriterium voor het toekennen van subsidies.

3

Specifieke impulsen

Graag vestigen we de aandacht op een aantal heel specifieke impulsen, toegespitst op verschillende deelgebieden.

Kunstendecreet

Het aantal ingediende dossiers binnen het Kunstendecreet neemt toe, de kwaliteit ervan ook. Die toename - een consequent gevolg van de professionalisering van de sector - wordt niet gevolgd door een stijging van het budget. Het bestaande budget is ontoereikend om alle kwalitatieve dossiers te honoreren. Dat leidt soms tot arbitraire keuzes.

Een ander probleem is het grote verschil tussen de aanvragen van individuele kunstenaars enerzijds en kunstorganisaties anderzijds. Door die in eenzelfde kader te beoordelen, gaan ze met elkaar in concurrentie. Die strijd voor subsidies is echter ongelijk. Kunstenaars en kunstorganisaties werken samen en vervullen beide belangrijke, maar wel heel verschillende functies in het kunstenlandschap. Het is niet opportuun dat de commissies in hun

beoordeling een keuze moeten maken tussen die twee. Het stelt de commissies voor een quasi onmogelijke opdracht.

We vragen een evenwicht tussen de budgetten en criteria voor individuele kunstenaars enerzijds en (kunst- en culturele) organisaties anderzijds. Ook dat is fair practice. Een specifieke subsidielijns voor startende, jonge organisaties en kunstenaars kan de instap in het systeem vereenvoudigen en hen beschermen tegen de ongelijke krachten binnen het ecosysteem (zie eerder in de tekst).

En last but not least: zorg ook dat de subsidielijns van de verschillende beleidsniveaus beter op elkaar zijn afgestemd. Zo ontstond er bijvoorbeeld een grotere druk op de planlast en budgetten van de beoordelingscommissies voor de projectsubsidies door het schrappen van de projectsubsidies voor professionele kunstenaars en organisaties in Antwerpen.

Beeldende kunsten

De beeldende kunsten zijn historisch gezien ondergesubsidieerd in vergelijking met de andere disciplines. De inhaalbeweging voor de beeldende kunsten die al sinds vele legislaturen beloofd wordt, is slechts ten dele gerealiseerd. We vragen een stijging van 12,5% van de middelen voor de structurele werkingssubsidies en voor de projectsubsidies.

We vragen eveneens een versterkt aankoopfonds voor de beeldende kunsten. Het opgevoerd aankoopbeleid als deel van de COVID-steunmaatregelen beantwoordde aan de nood naar zekerheid en erkenning, maar was sterk gericht op een materiële kunstpraktijk. Ook de praktijken die zich concentreren op het efemere en op kennisdisseminatie verdienen een kans om in de Vlaamse Collectie te worden opgenomen. We vragen dan ook na te denken over hoe deze praktijken beter kunnen worden betrokken in het aankoop- en subsidiebeleid.⁵

Muziek

Om een samenhangend en doelgericht muziekbeleid te voeren is het een noodzakelijke vereiste om de beschikbare middelen samen te brengen. De muzieksector heeft nood aan een degelijk uitgebouwd fonds, naar analogie met de sectoren audiovisueel en letteren. We zien het als een uitstekend middel voor de muzieksector om de samengebrachte middelen doelgericht en autonoom te beheren. De beginselen van de structurele en projectmatige ondersteuning van organisaties en initiatieven binnen het Kunstendecreet worden niet in vraag gesteld. We zien impulsen die onmiskenbaar bijdragen tot de verscheidenheid binnen het Vlaamse muzieklandschap. We zien echter in de twee sectoren (de audiovisuele- en de letteren sector) waar jaren geleden is gekozen voor verfondsingeedynamiek, een resultaatgerichte praktijk en sterkere internationaliserings- en exportresultaten. Ook de muzieksector moet zich op die markt richten om levensvatbaar te zijn, om een voedingsbodem te hebben voor duurzame ontwikkeling.⁶

Literatuur

Het ongeoormerkt overdragen van de Vlaamse middelen voor de openbare bibliotheken aan de gemeenten heeft geleid tot een wisselend tot afbouwend lokaal bibliotheekbeleid en tot een reële daling van het collectiebudget per lid in de periode 2015-2022 met 17 % afgemeten tegen de inflatie-index. Bijkomend is binnen het collectiebudget het aandeel voor digitale producten en diensten (CloudLibrary, BelgaPress, filmaanbod) gestegen waardoor de aankopen voor papieren boeken, kranten en tijdschriften is gedaald, nochtans de sterkhouders voor de gebruikers.

Er is een gedeelde grote zorg binnen de openbare bibliotheken over de steeds breder wordende verwachtingen van bibliotheken bij een daling van het aantal vaste medewerkers. De Vlaamse overheid moet de regierol terug opnemen, ook tegen de achtergrond van de dalende scores in de PISA-onderzoeken voor leesvaardigheid. De uitvoering van het door de boekensector en politiek positief onthaalde Leesoffensief moet een gedragen opdracht worden voor de betrokken beleidsdomeinen. Lezen moet structureel in de nieuwe eindtermen en leerplannen van het secundair en lager onderwijs én in de lerarenopleiding verankerd worden. En taalstimulering en aspecten van vroeggeletterdheid moeten expliciet in de ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs en de kinderopvang geïntegreerd worden.

Bij gebrek aan een federaal initiatief tot verhoging van de leenvergoeding, vragen we aan de Vlaamse Overheid om een culturele bijpassing in te voeren om voor de uitlening van boeken van Vlaamse auteurs een billijke vergoeding te bekomen die gelijk is aan het Nederlands gemiddelde.

De middelen voor Literatuur Vlaanderen moeten verankerd worden om de ondersteuning van auteurs, illustratoren en literaire vertalers mogelijk te blijven maken en een actieve promotie in het buitenland van werk van Vlaamse auteurs voort te zetten.

⁵ Wij verwijzen naar de website van het NICC voor het volledige memorandum.

⁶ Idem voor het memorandum van de Muziekgilde

Audiovisuele sector

We zijn blij te lezen dat de overheid onderstreept dat het Vlaams Audiovisueel Fonds haar voortrekkersrol moet behouden. Om dat te realiseren vragen wij een volwaardige indexering van de dotatie van het VAF. Door het niet indexeren van de middelen van het VAF loopt de ondersteuninggraad steeds verder terug, terwijl meer dan 50% van de kosten van een audiovisuele creatie of een organisatie bestaat uit verloning van medewerkers. Het is een onhoudbare situatie geworden.

We vertrekken van het ambitieniveau van Scandinavië en Nederland. Dan is er een substantiële verhoging van de middelen van het VAF noodzakelijk. We schuiven daarbij 175% van het huidige niveau voor de volledige werking van het VAF naar voor. Dat lijkt stevig, maar minstens een derde van die verhoging compenseert louter en alleen de uitholling van de middelen door de inflatie in de afgelopen 15 jaar. Een substantiële verhoging zorgt ervoor dat er meer middelen naar de Vlaamse sector kunnen gaan, waardoor Vlaanderen ook meer inkomsten kan recupereren en de markt van en voor Vlaamse producties vergroot.⁷

Integreer de belofte voor het Mediafonds met een constante aangroei tot €12 miljoen per jaar voor een vergelijkbare opdracht. De investeringsverplichting is een noodzakelijke complementaire aanvulling vanuit de markt. Het VAF kan vandaag aan hooguit 2 à 3 fictieseries productiesteen verlenen. Dat zou op zijn minst moeten verdubbelen, nog los van de zeer noodzakelijke aangroei bij documentaire, animatiefilm en FilmLab.

⁷ De verhoging moet onder andere dienen om de volgende doelstellingen te kunnen realiseren:

- Meer productionele ondersteuning voor meer (in aantal) majoritaire speelfilms en fictie televisieseries.
- Fundamentele Ondersteuning voor kinder- en jongerenfilms.
- Een substantiële verhoging van productiesteen per individuele film of tv-serie, die voluit rekening houdt met de gestegen levensduurte in de afgelopen 15 jaar.
- Fundamentele ondersteuning voor documentaire, animatie en FilmLab (singles en series).
- Meer kansen voor filmcultuur en filmwijsheid.
- Instroom van nieuw talent mogelijk maken én houden met een realistisch perspectief op kansen om hun talenten ook cultureel en economisch te kunnen ontwikkelen.

Internationaal cultuurbeleid: versterkte export door coördinatie

De Vlaamse kunsten hebben een ijzersterke reputatie en gelden in het buitenland vaak als benchmark. Dat speelt in gelijke mate voor de filmproductie, de podiumkunsten, de beeldende kunst en uiteraard ook de Belgische muziekscene.

We worden mondiaal geapprecieerd voor onze pioniersrol en de internationale markt is een noodzakelijke afzetmarkt voor Vlaamse producties. Muzikanten, schrijvers, filmmakers en kunstenaars moeten met dezelfde fierheid gepromoot worden zoals we onze mode, chocolade, bier en frieten promoten.

Hiervoor ontbreekt het, behalve de audiovisuele sector met een sterk Flanders Image, echter aan overkoepelende coördinatie, communicatie en marketing.

De noodzakelijke netwerk-informatie en know-how gaan verloren door een te sterke fragmentering. Er is nood aan een coördinerende cel, een uniform en sterk Vlaams label en middelen om internationale contacten uit te nodigen voor prospectie. Een coördinerende cel of exportbureau is nodig, zoals dat in het Franstalig landsgedeelte bestaat (cfr. Wallonie-Bruxelles Architectures, WB Design Mode., WB Musiques, WB Théâtre Danse). Dit moet helpen om de bestaande Vlaamse internationale vertegenwoordigingen beter af te stemmen en verder te ontwikkelen. Aan beide kanten van de taalgrens moet een evenwaardig beleid worden ontwikkeld, zodat de instanties van beide gemeenschappen vlotter met elkaar en richting buitenland kunnen communiceren. Het werk van onze makers, musici, auteurs en producenten is het meer dan waard om in het buitenland verdedigd en gepromoot te worden.

In deze context vragen we ook om de inspanningen van Literatuur Vlaanderen voor vertalingen van Vlaamse auteurs blijvend te ondersteunen en de positie van de Vlaamse uitgeverijen voor exportbevordering via Flanders Investment and Trade te versterken.

Ecologisch verantwoorde productie en spreiding

Tegelijk groeit het besef dat de impact van klimaatverandering en de zorg voor de planeet, een toenemende invloed zullen hebben op onze manier van werken. Zo zullen we ons er naar moeten schikken dat internationaal reizen een andere vormzalkrijgen.⁸ Maar dit vraagstuk raakt ook aan de fundamentele waarden van kunst en cultuur; nl. verbinding, spreiding, nieuwsgierigheid en culturele verrijking, uitwisseling van kennis...

De sector heeft nood aan een langetermijnvisie rond 'klimaatadaptatie' en nieuwe vormen van productie en spreiding: koolstofneutraal en ecologisch verantwoord. We vragen middelen om onderzoek en experimentele praktijken op dit terrein te financieren. Ook heeft de sector baat bij de steun van initiatieven als Green Track, Pulse en SamenDurable in het Brusselse, die zich specifiek met de duurzame toekomst van de sector bezighouden en organisaties en kunstenaars daar vakkundig in begeleiden. Maak hier binnen het beleid ruimte voor.

Cultuur als motor voor een wereld in transitie

Het feit dat de wereld in sneltempo verandert maakt veel mensen onzeker. Er is nood aan nieuwe houvast en rolmodellen die de wereld van morgen kunnen verbeelden, omarmen en de onzekerheid ombuigen in goesting en nieuwsgierigheid. De rol van kunstenaars en culturele organisaties in het verbinden rond en het verbeelden van nieuwe, innovatieve toekomstbeelden is daarin cruciaal.

Zonder de kunsten te instrumentaliseren, is het belangrijk hun intrinsieke kracht in te zetten voor het ontwikkelen en stimuleren van sociale innovatie. Zowel organisaties als individuele kunstenaars kunnen specifiek erkend worden voor trajecten op dat gebied en het beleid kan hiervoor cross-sectorale incentives ontwikkelen. Er is nood aan ruimte en middelen voor artistieke praktijken die in niet-artistieke contexten ('embedded artists') nieuwe werkmodellen ontwikkelen. Bouw daarom bestaande instrumenten uit, zoals de innovatieve partnerprojecten, en ontwikkel samen met de sector ook nieuwe instrumenten, die inspelen op de noden van bottom-up-projecten met een sociale en ecologische voorbeeldfunctie.

Infrastructuur

Infrastructuur voor kunstenaars: een basisgarantie voor levende cultuur

Willen we de kunst opnieuw een plek in het centrum van de maatschappij geven, dan moeten we haar ook letterlijk ruimte geven om te floreren. Het stimuleren van artistiek ondernemerschap begint met een gedegen beleid rond de infrastructuur waarbinnen dat ondernemerschap zich kan ontwikkelen: betaalbaar, veilig, milieuvriendelijk, toegankelijk en permanent (lange termijn).⁸ De verantwoordelijkheid om die ruimte te voorzien ligt echter bij lokale besturen, die daar zonder extra hulp en beleidsinstrumenten geen middelen voor vrijmaken. Het leidt tot

het vertrek van jonge kunstenaars naar de grote steden en een verschraling van het lokale culturele leven, met alle gevolgen van dien.

Vlaanderen kent een breed uitgebouwd patrimonium van Culturele Centra, dat ons inziens beter kan worden ingezet. Met de nodige aanpassingen bieden de CC's de perfecte omgeving voor zowel artistieke ontwikkeling, productie, als presentatie, van alle disciplines.

Wij vragen de Vlaamse overheid het initiatief te nemen voor de ontwikkeling van een netwerk van infrastructuur als basisgarantie voor artistiek ondernemerschap. We vragen de nodige infrastructuurwerken te voorzien die ateliers, residenties en professionele presentaties in en rond CC's mogelijk maken.

9

Zie ook uitgebreide nota Atelierbeleid als sleutel tot een evenwichtig en duurzaam kunstenvormingslandschap in Vlaanderen van UFO (koepel voor atelierbeheer in centrumsteden). Het is tevens een prioriteit voor NICC (belangenorganisatie voor beeldend kunstenaars): Memorandum van het NICC.

5

Cultuur- spreiding

Gediversifieerde programmatische, ook in niet-centrumsteden

DeCC'szijnookdeplaatsbijuitstekomkunstenars en publiek in een relatief laagdrempelige omgeving bijeen te brengen, waar ze elkaar beter leren kennen en appreciëren. Momenteel hebben de Culturele Centra te weinig of zelfs geen geld voor hun programmatie, wat leidt tot enorme verschraling. Enkel de (financieel) risicoloze en mainstream programmatie blijft nog overeind. Dat is zonde: wij denken dat juist hier ook ruimte en interesse is voor nieuwe, kleinschalige en experimentele praktijken die het publiek expliciet opzoeken.

Er zijn extra impulsen nodig om gesubsidieerde gezelschappen en projecten te tonen op plaatsen waar dat op dit moment niet evident is. We vragen daarom de herinvoering van geormerkte culturele middelen van Vlaanderen naar gemeenten met focus op jonge, experimentele producties. Voorzie hier ook specifieke budgetten om externe projecten en initiatieven te ondersteunen die een deel van hun activiteiten of programma in het Cultureel Centrum laten doorgaan.

Kies tegelijk voor een aanbod doorheen alle disciplines. Het feit dat beeldende kunst weer andere gevoeligheden aanspreekt dan bijvoorbeeld dans, muziek, theater of circus zal zeker bijdragen tot een meer gediversifieerd programma en publiek.

Doelgroepen beter bereiken

Het Vlaamse kunstenveld blinkt uit in vernieuwing, onderzoek, experiment en diversiteit waardoor uniek, prikkelend en relevant werk ontstaat. Maar een potentieel grote doelgroep wordt nu nog niet bereikt. Hier ligt een enorme taak, waar - cross-sectoraal - ruimte, middelen en aandacht voor vrijgemaakt moeten worden.

Aansluitend bij wat we hiervoor zeiden over de CC's, moet er sterker worden ingezet op meer diversiteit en meerstemmigheid in de programmatie. Hier ligt ook een kans voor (jonge) programmatoren die met een andere blik naar jonge, hedendaagse producties kijken en die bruggen kunnen bouwen naar het publiek van morgen. De herwaardering van kunst in de klas en schoolvoorstellingen, waardoor een jong publiek opnieuw in aanraking komt met deze rijkdom en meerwaarde, is hoogst noodzakelijk!

In het kader van de beeldende kunsten en muziek lijkt het ons interessant om cultuurcentra samen te laten werken met afgestudeerden en alumni van kunstonderwijs en (lokale) kunstacademies.

Tegelijk pleiten we voor bijkomende middelen ter ondersteuning van kwalitatief hoogstaand repertoiretooneel, zodat ook die producties in het circuit van de (grote) culturele centra kunnen worden aangeboden, als aanvulling op het huidige aanbod.

Cultuur op de openbare omroep

Net als sport en entertainment verdienen de kunsten een volwaardige plaats binnen de openbare omroep. We vragen om meer zichtbaarheid, hoogwaardige ondersteuning en een creatieve presentatie van alle kunsten, los van de audiovisuele producties, vanuit een reële belangstelling en respect voor de sector. Toon een brede doorsnede van mensen in de kunstsector: niet enkel de markt, maar ook jonge kunstenaars en experiment. Maak ook de verbanden met de andere sectoren en maatschappelijke thema's zichtbaar.

Vertegen- woordiging

Structureel overleg met de vertegenwoordigers van kunstenaars

Zowel het beleid als de sector zelf hebben baat bij beter overleg met elkaar. Wederzijds begrip, aandacht voor de noden en een dialoog over beleidsvoorstellen creëren draagvlak en maken het op die manier eenvoudiger om het beleid uit te rollen. Beleidsmakers kunnen voorstellen met het werkveld aftoetsen en toelichten waarom bepaalde beslissingen worden genomen. Tegelijk kunnen wij als vertegenwoordigers van de kunstenaars aandachtspunten meegeven die anders moeilijk tot bij de politieke en administratieve vertegenwoordigers geraken. Wij vragen de oprichting van een structureel overleg tussen de kabinetten en de administratie (departement cultuur, jeugd en media) enerzijds en de beroepsverenigingen en de vakbonden in de culturele sector anderzijds.

Duurzame belangenbehartiging

In de culturele sector ontbreekt het aan tijd en financiële ruimte om een degelijke belangenbehartiging vanuit de makers te realiseren én te professionaliseren. Vandaag steunt de belangenbehartiging aan Vlaamse kant nog te veel op vrijwilligers. Er is nood aan een structurele en duurzame ondersteuning van erkende belangenbehartigers in de kunsten, zoals die ook al bestaat aan de andere kant van de taalgrens. We vragen financiële steun van de overheid om de belangenvertegenwoordiging van kunstwerkers een duurzame basis te geven en ervoor te waken dat hun stem niet enkel door de werkgeversvertegenwoordiging wordt opgenomen, maar een eigen plek krijgt binnen de bestaande overlegstructuren.

Onderwijs

Cultureel ondernemerschap in de opleidingen

We stellen vast dat er in de kunstopleidingen nog altijd te weinig aandacht is voor cultureel en artistiek ondernemerschap. Mits de juiste aanpak en insteek is het stimuleren daarvan heel zinvol. Wie afstudeert moet een beter zicht hebben op de economische en administratieve aspecten van de sector en kunnen kennismaken met de verschillende statuten waarbinnen je kan werken. Bereid studenten ook voor op de verschillende rollen en functies in de sector, niet enkel voor een rol als kunstenaar.

We raden aan om deze bandbreedte aan taken en rollen mee op te nemen in het curriculum. Het is interessant hierover in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de overheid, het hoger kunstonderwijs, starters en gearriveerde cultuurwerkers, om zo een duidelijk zicht te krijgen op de brede arbeidsmarkt die de creatieve sector biedt.

Financieringsmodel kunstopleidingen

De financiering van kunstopleidingen op basis van het aantal behaalde studiepunten is contraproductief. We roepen op om het opleidingsaanbod te rationaliseren en een minimumfinanciering te garanderen om ernstige beoordelingen mogelijk te maken. Op die manier kan de uitstroom beter worden afgestemd op de mogelijkheden van de arbeidsmarkt in het kunstenveld.

Herwaardering loopbanen in het hoger kunstonderwijs

De betaalde doctoraatsonderzoeken zijn voor veel kunstenaars een welgekomen vorm van inkomsten en (tijdelijke) stabiliteit, voor enkele jaren. Voor de opleidingen is het een manier om mensen van naam aan zich te binden. Daarentegen zijn de omstandigheden voor 'reguliere' docenten in het hoger kunstonderwijs ondergewaardeerd en steeds onzekerder. Ze worden jaarlijks al dan niet verlengd en het aantal wordt steeds kleiner. Dat is onhoudbaar, omdat het de motivatie van het onderwijzend personeel ondermijnt. Zet in op betere financiering, om kwaliteitsvolle loopbanen voor het onderwijzend personeel in het hoger kunstonderwijs mogelijk te maken.

8

Levenslang leren en de kunsten

Vlaanderen heeft terecht grote ambities op het vlak van levenslang leren.¹⁰ In de ambities rond informeel leren kunnen kunstenaars een belangrijke rol spelen. We maken als maatschappij te weinig gebruik van de vaardigheden en expertise die kunstenaars opbouwen en die ze trouwens ook graag delen. Dat kan in het formele of informele onderwijs, in werkplaatsen, via gesprekken en workshops, maar ze kunnen ook een voorbeeldrol spelen op het gebied van innovatief en onderzoekend denken, het durven voorstellen van iets dat nog niet bestaat, het kiezen voor een situatie die niet zwart-wit is, ... Dit creatieve denken en doen heeft een grote maatschappelijke meerwaarde. En het creëert tegelijkertijd nieuwe vormen van tewerkstelling voor kunstenaars.

Muzische vorming

Het kunstonderwijs, kunst- en muziekeducatie in het dagonderwijs staan zwaar onder druk.

Het deeltijds kunstonderwijs is een van de onvolprezen schatten van het culturele landschap in Vlaanderen. Het biedt culturele verrijking aan iedereen die er les volgt, en

draagt bovendien significant bij aan sociale cohesie, waarbij diverse lagen van de bevolking contact vinden rond thema's die hen fascineren. Er wordt met (positieve) jaloezie naar het DKO gekeken vanuit het buitenland. Het biedt tevens kwaliteitsvolle tewerkstelling aan onze kunstenaars. Minder lesuren en stijgende inschrijvingsgelden en lange wachtlijsten in onze DKO's maken dat de kwantiteit en kwaliteit van onze muzikale en opvoeding en vorming in de kunsten in het algemeen sterk achteruit dreigen te gaan. Stem de middelen af op de behoefte.

Stimulering cultuurdeelname in het onderwijs

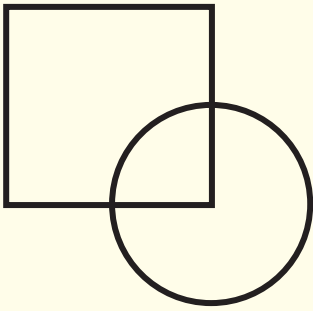
Het schrappen van artistieke, literaire en wijsgerige vakken in het secundair onderwijs is nefast voor de cultuurdeelname en emancipatie van jongeren terwijl zij het publiek van morgen zijn. Een introductie tot die vakken is een voorwaarde voor de ontwikkeling van het vocabulair en de talenten die jongeren helpen om hun weg te vinden in de maatschappij. Het stimuleren van cultuurdeelname is een belangrijk instrument voor een volwaardige inclusie van jongeren, zeker in concentratiescholen.

9

Overleg tussen de overheids- actoren

Het ontbreekt aan structureel, geïnstitutionaliseerd overleg tussen alle overheidsactoren die in dit land bevoegd en/of betrokken zijn bij kunst, cultuur en de audiovisuele sector. De bevoegdheid over auteursrechtelijke, fiscale en sociaalrechtelijke materie is federaal terwijl op vlak van cultuur de gemeenschappen bevoegd zijn. Tussen die verschillende niveaus moet een meer geïntegreerde visie en aanpak komen voor die onlosmakelijk verweven domeinen. Op die manier kan versterkend en verdiepend worden

gewerkt, uitgaand van het sociaal-economisch beleid op culturele doelstellingen, en vice versa. Aan de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen kan nog meer vorm gegeven worden in het culturele samenwerkingsakkoord tussen de Franse en de Vlaamse gemeenschap. Kunstenaars kunnen er een prioritaire plaats in kunnen krijgen, als katalysator voor de (internationale) ambities van artiesten aan beide kanten van de taalgrens.

PlayRight®

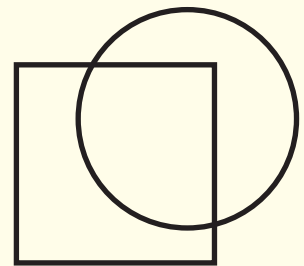
ArtistsUnited

NICC

SOFAM

sabam

DE MUZIEK GILDE

vlaamse auteurs
vereniging

deAuteurs,

voor auteurs, door auteurs

DE ACTEURS GILDE

ACV P.U.L.S.
never work alone

Sg SCENARISTEN GILDE

UNIE VAN REGISSEURS

cultuurvakbond.be

? | State of the arts